

План роботи

Перший етап Плану роботи, який стосується узагальнення існуючої інформації та виявлення напрямків, що потребують більш детальної уваги, для подальшого аналізу. Період для виконання етапу з 01.08 по 30.09. 2020 року.

№ п/п	Завдання	Виконавці
1.	Узагальнити інформацію щодо носіїв, які підтримують життєздатність елемента: А. які активно працюють; Б. які володіють знаннями і передають їх у різний спосіб, але через вік не працюють повною мірою, хоч володіють знаннями і можуть їх передати; В. які працюють пасивно (ті, що виїхали, але працюють, вміють і можуть передати знання та навички); Г). ті, які навчилися, але не були занесені до облікової картки.	ГО «Джамаат»; Етнокультурний караїмський центр «Кале»
2.	Узагальнення інформації про роботу, яка проводилася впродовж тривалого часу з фіксації елемента (постійний опис у певні проміжки часу, фото фіксації та запис індивідуальних інтерв'ю)	ГО «Джамаат»; Етнокультурний караїмський центр «Кале»
3.	За результатами п.2 передбачається створення бази даних, увесь масив якої буде зберігатися у етнографічному музеї етнокультурного караїмського центру «Кале»	
4.	Проаналізувати основний принцип охорони – участь громади, носіїв, навіть окремої особи – у створенні, передачі та участі у створенні програм, проектів тощо. - Зусилля та робота носіїв, які спрямовані на підтримку та розвиток елемента (діяльність носіїв – передача знань і підтримка елемента). - Участь носіїв, громади – у розробці навчальних програм;	
5.	Освіта: проаналізувати та узагальнити інформацію, спрямовану на постійне відтворення та передачу знань і навичок, необхідних для охорони нематеріальної культурної спадщини, а не тільки	ГО «Джамаат»; Етнокультурний караїмський центр «Кале»;

	<p>об'єктів, пов'язаних з нематеріальною культурною спадщиною</p> <p>А.) Формальна, яка передбачає програму; Б.) Неформальна;</p>	<p>Науково-методичний центр із дослідження нематеріальної культурної спадщини народів Приазов'я МДПУ ім. Б. Хмельницького</p>
6	<p>Аналіз культурного простору та середовища, в якому побутує елемент, який не відірваний від середовища і є живим</p>	<p>Науково-методичний центр із дослідження нематеріальної культурної спадщини народів Приазов'я МДПУ ім. Б. Хмельницького</p>
7	<p>Гендер – проаналізувати гендерну складову елемента</p>	<p>Науково-методичний центр із дослідження нематеріальної культурної спадщини народів Приазов'я МДПУ ім. Б. Хмельницького</p>
8	<p>Аналіз ситуації щодо популяризації елемента із залученням осіб, які здійснюють практичну діяльність у сфері нематеріальної культурної спадщини, носіїв до організації виставок, лекцій, семінарів, дискусій, круглих столів тощо.</p>	<p>ГО «Джамаат»; Етнокультурний караїмський центр «Кале»; Науково-методичний центр із дослідження нематеріальної культурної спадщини народів Приазов'я МДПУ ім. Б. Хмельницького</p>
9	<p>Аналіз ситуації щодо залучення усіх зацікавлених сторін в існуванні елемента як живої спадщини в процес його розвитку</p>	<p>ГО «Джамаат»; Науково-методичний центр із дослідження нематеріальної культурної спадщини народів Приазов'я МДПУ ім. Б. Хмельницького</p>

10	Аналіз ситуації щодо діяльності з інформування про значення і цінності нематеріальної культурної спадщини – елемента;	Науково-методичний центр із дослідження нематеріальної культурної спадщини народів Приазов'я МДПУ ім. Б. Хмельницького
11	Аналіз роботи закладу/закладів, які займаються документацією стосовно елемента нематеріальної культурної спадщини, і максимальне, по можливості, полегшення доступу до даних	Науково-методичний центр із дослідження нематеріальної культурної спадщини народів Приазов'я МДПУ ім. Б. Хмельницького
13	Аналіз заходів, спрямованих на популяризацію елемента	ГО «Джамаат»; Етнокультурний караїмський центр «Кале»; Науково-методичний центр із дослідження нематеріальної культурної спадщини народів Приазов'я МДПУ ім. Б. Хмельницького
14	Узагальнення інформації, виявлення можливих загроз побутуванню елемента, розробка плану заходів для їх уникнення, корегування плану роботи	ГО «Джамаат»; Етнокультурний караїмський центр «Кале»; Науково-методичний центр із дослідження нематеріальної культурної спадщини народів Приазов'я МДПУ ім. Б. Хмельницького ГО «Центр розвитку «Демократія через культуру»

Інформаційна записка

**Мелітопольського національно-культурного товариство «Джамаат»
щодо елемента нематеріальної культурної спадщини**

«ТРАДИЦІЯ ПРИГОТУВАННЯ ЕТ АЯКЛАК (КАРАЇМСЬКОГО ПИРІЖОКА З М'ЯСОМ). РЕЦЕПТИ КАРАЇМІВ МЕЛІТОПОЛЯ»

Інформаційна записка підготовлена з метою огляду стартової інформації для моніторингу елемента нематеріальної культурної спадщини (НКС), акцент зроблено на подіях та заходах, які проводилися за участі караїмської громади та окремих носіїв і були спрямовані на популяризацію та охорону елемента.

Життєздатність елемента забезпечується прямою передачею знань у родині, шляхом навчання у майстринь, яке проводиться у етнографічному караїмському центрі «Кале» та кафе національної кухні «Чир-Чир». Слід звернути увагу на те, що караїмська громада Мелітополя є нечисельною, тому казати про широке охоплення неможливо, але в кожній родині караїмів Мелітополя практикується елемент НКС – культура приготування, споживання, забезпечення життєздатності елемента та заходи з уникнення загроз його існуванню.

Кожна караїмська родина спрямовує зусилля на передачу навичок приготування та вивчення рецептури шляхом спілкування зі старшим поколінням, записів рецептів, які збереглися, фіксацією розповідей, рецептів родичів, які є вихідцями з Мелітополя та тривалий час проживали тут, але в силу обставин переїхали до інших міст. Проводиться активна робота з туроператорами Мелітополя та Запоріжжя щодо створення гастрономічних турів до етнографічного караїмського центру «Кале». З метою уникнення загроз існуванню елемента НКС туроператори поінформовані, що власником знань є громада, і всі дії мають проводитися винятково за згоди громади.

Організацією, яка досліджує елемент НКС та проводить документування, спрямовує зусилля на популяризацію та роз'яснення щодо питань його охорони, є Мелітопольське караїмське національно-культурне товариство «Джамаат», яке отримує необхідну наукову, методичну, навчальну та інформаційну підтримку від Науково-методичного центру з дослідження нематеріальної культурної спадщини народів Приазов'я МДПУ ім. Б. Хмельницького та Центру розвитку «Демократія через культуру» (Київ).

Важливим аспектом діяльності Мелітопольського національно-культурного караїмського товариства «Джамаат» є фіксація, дослідження, охорона та збереження нематеріальної культурної спадщини караїмів, у т. ч.

рецептів національної кухні. Представником мелітопольської караїмської громади, доцентом Оленою Арабаджи підготовлено низку наукових публікацій щодо особливостей караїмської національної кухні та збереження нематеріальної культурної спадщини караїмів. Отримані результати апробовано на науково-практичних конференціях в містах Києві, Дніпрі, Запоріжжі, Мелітополі, Софії (Республіка Болгарія).

У квітні 2018 р. національно-культурним караїмським товариством «Джамаат» та відділом культури Мелітопольської міської ради був організований перший міжрегіональний семінар-практикум «Вивчення, популяризація та збереження нематеріальної культурної спадщини регіону: досвід Мелітопольщини», де презентовано рецептуру караїмських пиріжків та проведено майстер-клас з їх виготовлення. Майстер-клас проведено носіями елемента НКС Софією Ялпачик та Наталією Вислогузовою (Аттар), було презентовано рецепт, який побутує у родинах носіїв.

У травні 2018 року за рішенням Обласної комісії з формування переліку нематеріальної культурної спадщини Запорізької області до Обласного переліку внесено елемент НКС «Традиція приготування ет аяклак (караїмського пиріжка з м'ясом). З досвіду караїмів Мелітополя». У листопаді 2018 року елемент НКС «Традиція приготування ет аяклак (караїмського пиріжка з м'ясом). Досвід караїмів Мелітополя» увійшов до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України (охоронний номер 013, наказ Міністерства культури України від 16.11.2018 № 995), а програму «Традиція частування караїмів Мелітополя Запорізької області» віднесено до кращих програм Всеукраїнського відкритого конкурсу «Жива традиція». Матеріали про елемент НКС були представлені у віртуальному музеї нематеріальної культурної спадщини України: <http://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article;> [http://virtmuseum.uccs.org.ua/ua/site/introdaction.](http://virtmuseum.uccs.org.ua/ua/site/introdaction)

На сьогодні Мелітопольське караїмське національно-культурне товариство «Джамаат», етнографічний караїмський центр «Кале» спільно з Запорізьким обласним методичним центром культури і мистецтва, відділом культури Мелітопольської міської ради, Науково-методичним центром із дослідження нематеріальної культурної спадщини МДПУ ім. Б. Хмельницького продовжує інвентаризацію караїмської культури, зокрема кухні караїмів; триває фіксація, документування – фотофіксація; інтерв'ювання, як колективні так і індивідуальні; фіксується рецептура, яка побутує у різних родинах. Складовою діяльності є популяризація елемента

НКС, у тому числі й через культуру караїмського народу – обрядовість, мову, традиції, зокрема, через традицію гостинності.

В етнокультурному караїмському центрі «Кале» та кафе караїмської кухні «Чир-Чир,» які розташовані за адресою: м. Мелітополь, вул. Героїв України, 27, з метою популяризації елемента, вільного доступу до спадщини караїмського народу, поширення знань, відбуваються різноманітні заходи – від індивідуальних розмов з носіями та індивідуальним навчанням (таке спілкування відносимо до неформальної освіти) до колективних майстер-класів, які мають на меті поширення знань про елемент НКС та залучення молоді до його вивчення. Також регулярно відбуваються національні караїмські свята – Киниш (Свято пиріжка) та Орак Тою (Свято врожаю); міські й регіональні культурно-мистецькі заходи з дегустацією караїмських пиріжків і популяризацією елемента.

Караїмський пиріжок є частиною живої спадщини, яка практикується не тільки в родинях караїмів, а й у закладах харчування, зокрема в кафе національної кухні «Чир-Чир». У меню кафе використовується рецептура приготування, яка побутує у караїмів Мелітополя. Караїмські пиріжки користуються великою популярністю серед жителів та гостей Мелітополя. [/http://www.krym.zp.ua/et-ayaklak-karaimskiy-pirozhok.html](http://www.krym.zp.ua/et-ayaklak-karaimskiy-pirozhok.html));

<http://wish-ml.zp.ua/index.php?categoryID=66/>.

Усі вищезазначені заходи проходять за участі носіїв елемента НКС як у підготовці заходів, так і їх проведення. Активно працюють та передають свої знання Арабаджи Олена, 1960 р.н.; Вислогузова (Аттар) Наталія, 1966 р.н.; Вислогузова Юлія, 1986 р.н.; Єрмакова Наталія, 1971 р.н.; Єрмакова (Мангубі) Ольга, 1955 р.н.; Макарова Наталія, 1954 р.н.; Семікіна Юлія, 1986 р.н.; Ялпачик Олена, 1975 р.н.; Ялпачик Софія, 1937 р.н. – саме ці особи були зазначені в обліковій картці. Крім них, за час після внесення елемента до Національного переліку оволоділи рецептурою та технологією приготування караїмського пиріжка Мирошніченко Галина, 1960 р.н.; Астаф'єва Ганна 1968 р.н., Арабаджи Тетяна, 1971 р.н.; Георганова Олена, 1978 р.н.; Крепишева Юлія, 1985 р.н. На жаль, пішли з життя майстрині національної кухні Макарова (Арабаджи) Олександра (1927-2018рр.), Тихонова (Катик) Тетяна (1928-2019 рр.). Слід зазначити, що через вік не можуть активно працювати Астаф'єва Рита, 1937 р.н.; Галайко Антонина, 1936 р.н.; Коломонець Лідія, 1930 р.н., але з цими майстринями проводяться інтерв'ю з метою фіксації їхніх знань.

Для популяризації елемента, залучення якомога ширшої аудиторії, зокрема й молоді, регулярно організовуються майстер-класи з приготування караїмських пиріжків, які проводять майстрині національної кухні Вислогузова (Аттар) Наталія, Єрмакова (Мангубі) Ольга, Ялпачик Софія. Так, наприклад, у квітні 2018 року було організовано майстер-клас для учнів загальноосвітньої середньої школи №15 м. Мелітополя, в липні 2018 року – для учасників дитячого інтернаціонального табору «Мозаїка», в жовтні 2018 року – для кореспондентів газети «Новий день», у листопаді 2018 року – для учнів загальноосвітньої середньої школи № 5 (з відеозйомкою); у червні 2019 року – для вихованців дитячого табору при Палаці творчості, у липні 2019 року – для учасників дитячого інтернаціонального табору «Мозаїка», у серпні 2019 року – для учасників круглого столу до Міжнародного дня корінних народів, у листопаді 2019 року – для читачів дитячої бібліотеки «Мальвина»; у лютому 2020 року – для кореспондентів ТРК «Україна» (з відеозйомкою). Під час карантину у квітні 2020 року було проведено майстер-клас з виготовлення караїмського пиріжка в он-лайн режимі з учасниками фольклорного ансамблю «Джамаат». <https://www.0619.com.ua/news/2590842/malenkih-melitopolcev-poznakomili-s-istoriej-i-tradiciami-karaimov>;
<https://mltpl.city/read/people/19589/kak-sofiya-yalpachik-uchila-melitopolskih-zhurnalistov-znamenitye-karaimskie-pirozhki-gotovithttps>;
<https://www.0619.com.ua/news/2590842/malenkih-melitopolcev-poznakomili-s-istoriej-i-tradiciami-karaimov>;
http://mzd.com.ua/culture/melitopolcy_degustirovali_karaimskie_pirozhki.html/.

З метою забезпечення життєздатності елемента та його збереження застосовується різні види освіти, зокрема інформальна освіта, у даному контексті - навчання в родині. Передача знань щодо приготування пиріжка відбувається у караїмських родинях Арабаджи-Семікиних (від бабусі Олени до онучки Полини), Вислогузових-Аттар (від бабусі Наталії до онучки Єви), Макарових-Арабаджи (від матері Наталії до дочки Ганни), Мирошніченко-Іртлач (від свекрухи Галини до невістки Юлії), Ялпачик (від свекрухи Віри до невістки Іри; від бабусі Віри до онучки Катерини) тощо. Така міжпоколінна передача забезпечує сталий розвиток елемента НКС та його життєздатність.

Знайомство з караїмами Мелітополя, їхніми традиціями, у т. ч. національною кухнею, складовою якої є караїмські пиріжки, відбувається під час екскурсійних маршрутів, які розроблено й впроваджено туристичним агентством «Браво» м. Мелітополя та Запорізьким клубом авторських мандрівок «У дорозі». Це – екскурсії «Старе місто», «Етносмак Мелітополя», «Від молукан до караїмів». До екскурсійних маршрутів включено відвідування

етнографічного караїмського центру «Кале», де екскурсанти не тільки знайомляться з історією та культурою караїмського народу, а й беруть участь у майстер-класі з приготування караїмського пиріжка.
<https://zruchno.travel/News/New/5312?lang=ru;>

[https://bravo-t.com/jetnovkus-melitopolja/;](https://bravo-t.com/jetnovkus-melitopolja/)

[http://vdoroge.zp.ua/tag/karaimy/.](http://vdoroge.zp.ua/tag/karaimy/)

14 грудня 2018 року в конференц-центрі Палацу культури ім. Т.Г. Шевченка м. Мелітополя відбулася прес-конференція, присвячена завершенню Року охорони культурної спадщини в Україні. У прес-конференції взяли участь перший заступник Мелітопольського міського голови Ірина Рудакова, начальник відділу культури Мелітопольської міської ради Михайло Семікін, представники національно-культурного караїмського товариства та громадськості міста. У ході заходу носієм елемента НКС Оленою Арабаджи було представлено елемент «Традиція приготування ет аяклак (пиріжка з м'ясом). Досвід караїмів Мелітополя», який увійшов до Національного переліку елементів НКС України. Окремо було зазначено про плани щодо інвентаризації елемента на майбутнє. Таке широке інформування громадськості є частиною роботи з популяризації елемента. Ірина Рудакова привітала караїмське товариство із заслуженим визнанням і вручила Олені Арабаджи диплом Амбасадора Мелітополя, що засвідчує повагу до культури караїмського народу та гордість громади міста за елемент НКС. Наприкінці заходу гості продегустивали смачну караїмську національну страву - ет аяклак.

[https://news.mspravka.info/karaimskij-pirozhok-vkljuchili-v-sostav/;](https://news.mspravka.info/karaimskij-pirozhok-vkljuchili-v-sostav/)

[https://riam.tv/news/134730/karaimskie_pirojki_sdelannye_v_melitopole_stali_na_tsionalnyim_dostoyaniem_ukrainyi.html;](https://riam.tv/news/134730/karaimskie_pirojki_sdelannye_v_melitopole_stali_na_tsionalnyim_dostoyaniem_ukrainyi.html)

<https://mig.com.ua/pirozhki-karimov-melitopolja-stali-nacionalnym-dostojaniem-ukrainy><https://www.mv.org.ua/news/188332->

[karaimskie_pirozhki_stali_nacionalnym_dostojaniem_ukrainy_i_proslavili_melito_pol.html/.](https://www.mv.org.ua/news/188332-karaimskie_pirozhki_stali_nacionalnym_dostojaniem_ukrainy_i_proslavili_melito_pol.html/)

16 травня 2019 року Науково-методичним центром із дослідження нематеріальної культурної спадщини народів Приазов'я МДПУ ім. Б. Хмельницького спільно з відділом культури Мелітопольської ради та національно-культурним караїмським товариством «Джамаат» було проведено другий міжрегіональний семінар-практикум «Мова як носій нематеріальної культурної спадщини» (до Міжнародного року мови корінних народів). Під час семінару Ялпачик Софія, вчитель караїмської недільної школи презентувала навчальний посібник для слухачів недільної школи з

вивчення караїмської мови «Хай лунає рідна мова!». Зважаючи на цілісність культури, учасники відвідали караїмський етнографічний центр «Кале», де обговорили перспективи подальшої інвентаризації НКС караїмів, а також розробку плану захисту, охорони, популяризації як елемента НКС, який включено до Національного переліку, так і питання щодо елементів, над якими вже розпочалася робота. Учасники семінару спільно з носіями обговорили специфіку рецептури та взяли участь у приготуванні караїмських пиріжків, .
<https://mdpu.org.ua/ii-mizhregionalnij-seminar-praktikum-mova-yak-nosij-nematerialnoyi-kulturnoyi-spadshhini/>

7 червня 2019 року МДПУ ім. Б.Хмельницького спільно з виконавчим комітетом Мелітопольської міської ради Запорізької області провів I Всеукраїнський туристичний форум-фестиваль «Фестивальний туризм як ресурс розвитку території». В рамках форуму було проведено майстер-клас «Етнокультурна спадщина – контент розвитку фестивального туризму на Мелітопольщині», де обговорювалися питання взаємодії НКС та туризму. Окремо наголошувалося на загрозах НКС, які можуть виникнути у процесі розвитку туристичної сфери, зокрема загрозі скам'яніння (фольклоризації), коли нехтується жива спадщина. Носій елемента Олена Арабаджи звертала увагу на необхідність дотримуватись закладам харчування рецептури караїмського пиріжка. Учасники фестивалю посмакували пиріжком, а також змогли побачити процес його приготування <https://mdpu.org.ua/zapros Huyemo-vzyati-uchast-u-i-vseukrayinskomu-forumi-festivali-festivalnij-turizm-yak-resurs-rozvitku-teritoriyi/>

21 червня 2019 року у МДПУ ім. Б.Хмельницького відбувся семінар «Оцінка потреб у зміцненні національних можливостей України у розробці стратегії для забезпечення безпеки нематеріальної культурної спадщини». Носій елемента НКС Олена Арабаджи розповіла учасникам семінару про діяльність Мелітопольського національно-культурного караїмського товариства «Джамаат» щодо вивчення традицій національної кухні караїмів як елемента НКС. Кожен народ має неповторну національну кухню і, поряд з іншими елементами, вона є суттєвим показником приналежності до певної родини народів, дозволяє відновити історичне середовище проживання і спосіб життя, - підкреслила доповідач.

10 серпня 2019 року в м. Мелітополі відбувся мандрівний культурно-просвітницький фестиваль «З країни в країну» (Art Fest United), який було спрямовано на згуртування громади міста через ознайомлення з мовою, культурою, історією та традицією національних громад, які проживають у Мелітополі. На фестивалі працювали різноманітні майданчики, відзначимо,

зокрема, тематичний майданчик «Культурна спадщина», де обговорювалися питання з охорони, популяризації та різних форм освіти в НКС – через приклади, які практикуються у караїмській громаді, а саме - нерозривність культурної спадщини, частиною якої є караїмський пиріжок. Також обговорювалась специфіка приготування караїмських пиріжків. Учасники обговорення могли поставити питання носіям, а також спільно приготувати та посмакувати страву: <https://coukraine.org/uploads/news/melitopolprograma-2019-e783615da2.pdf>

14 серпня 2019 року старійшині караїмського національно-культурного товариства «Джамаат», учительці недільної караїмської школи Ялпачик Софії Гелеївні було присвоєно звання «Почесний громадянин міста Мелітополь». Наголосимо, що вона є живим людським надбанням, майстринею національної кухні, вона безпосередньо брала участь в інвентаризації караїмського пиріжка, підготовці облікової картки, популяризації, дослідження й збереження елемента. Присвоєння почесного звання є гідним визнанням Ялпачик Софії Гелеївни: <https://mltpl.city/read/events/39862/pochetnymi-grazhdanami-melitopolya-stalipoet-volonter-i-aktivist-nacionalnogo-obschestva>.

29 вересня 2019 року на базі караїмського етнографічного центру «Кале» було проведено фестиваль караїмської гостинності «Найкраще все для гостя дорогого!» із запрошенням караїмських громад Дніпра, Миколаєва, Харкова, Києва та Тракая (Литва). На фестивалі відбулась презентація традицій гостинності караїмського народу, дегустація страв національної кухні. З метою обміну досвідом, вивчення рецептури відбулося спілкування між представниками караїмських громад із різних міст. Майстрині приготували пиріжки за рецептурою, яка побутує в їхніх громадах. Караїмська громада Мелітополя поінформувала про роботу, яка ведеться з усіх питань щодо елемента НКС. На фестивалі були присутні фахівець відділу культури Мелітопольської міської ради Ольга Фоміна та в.о. директора Запорізького обласного методичного центру культури і мистецтва Олена Златова, з якими відбулося обговорення питань, які стосуються подальшої роботи над охороною елемента НКС. Фестиваль караїмської гостинності «Найкраще все для гостя дорогого» було профінансовано на 15 000 грн. із «Програми підтримки розвитку культур національних меншин у Запорізькій області на 2018-2022 роки», затвердженою рішенням Запорізької обласної ради VI скликання 20 сесії від 01.03.2018р. №61. <https://news.mspravka.info/karaimy-proveli-festival-gosteprii/> <https://strichka.com/article/95838805> <https://news.meta.ua/archive/01.10.19/cluster:67099032-Karaimy-proveli-festival->

[gostepriimsta/ https://national.zp.ua/news/arkhiv/festyval-karaimskoi-hostynnosti-v-melitopoli.html](https://national.zp.ua/news/arkhiv/festyval-karaimskoi-hostynnosti-v-melitopoli.html)

30 вересня 2019 року Науково-методичним центром із дослідження нематеріальної культурної спадщини народів Приазов'я МДПУ ім. Б.Хмельницького спільно з Центром розвитку «Демократія через культуру» (м. Київ) проведено Третій міжнародний семінар-практикум «Жива культура в умовах глобалізації: охорона та популяризація нематеріальної культурної спадщини як відповідь на виклики сучасності». В рамках заходу відбулась фотовиставка «Охорона традиційних ремесл і мистецтв як запорука миру (Україна – Колумбія)», куратором якої є заступниця директора Центру розвитку «Демократія через культуру» Валентина Дем'ян. Цей проект демонструє тісний зв'язок між культурною спадщиною і сталим розвитком. Серед фото української практики є зображення приготування Ялпачик С.Г. караїмських пиріжків з м'ясом. <https://locnt.com.ua/pro-nas/proekty/593-fotovmbiya.html/>.

У жовтні 2019 року з метою підтримки дослідників нематеріальної культурної спадщини, Департамент культури, туризму, національностей та релігій Запорізької облдержадміністрації відзначив премію за досягнення в краєзнавчій роботі ім. Я. Новицького Арабаджи Олену, члена правління Мелітопольського національно-культурного караїмського товариства «Джамаат», у номінації «За дослідження, збереження і відродження нематеріальної культурної спадщини» <https://www.zoda.gov.ua/news/47649/viznachenno-laureativ-premiji-imeni-yakovanovitskogo-za-dosyagnennya-v-krajeznavchiy-roboti.html>.

Протягом травня –жовтня 2019 року караїмське національно-культурне товариство «Джамаат» брало участь в інноваційному проекті «Український букет народів». В етнографічному центрі «Кале» відбулася зустріч караїмів з учасниками проекту, на якій було представлено роботу товариства щодо підтримки життєздатності та популяризації елемента НКС. Носієм НКС Вислогузовою Наталією акцентувалась увага на питанні освіти, як важливої складової охорони НКС, а саме неформальної освіти – передачі навичок і знань від майстра до учня, осередком якої є центр «Кале», та інформальної – у караїмській родині. По закінченню проекту було видано «Інтеркультурний путівник Мелітополя», де представлено цікавий матеріал про традиції караїмів, їх національну кухню та караїмський пиріжок тощо.

<http://iz.com.ua/zaporoje/u-melitopolya-poyavilsya-osobennyiy-interkulturniy-putevoditel/>.

Інформацію про елемент НКС «Традиція приготування ет аяклак (караїмського пиріжка з м'ясом)» відображено в **збірках** «Збереження культурної спадщини караїмів. Досвід караїмів Мелітополя» (Мелітополь, 2018, видання збірки профінансовано на 5 000 грн. із «Програми підтримки розвитку культур національних меншин у Запорізькій області на 2018-2022 роки», затвердженою рішенням Запорізької обласної ради VI скликання 20 сесії від 01.03.2018р. №61); «Нематеріальна культурна спадщина Запорізької області» (Запоріжжя, 2018 р.), «Страви різних національностей» (Запоріжжя, 2018 р.), «Інтеркультурна абетка: частина перша, кухня» (Мелітополь, 2018 р.), «Смакує по-мелітопольськи» (Мелітополь, 2019); **путівниках** «Мелітополь – скарбниця ста культур» (Мелітополь, 2018 р.), «Мелітополь: черешнева столиця України саме тут!» (Мелітополь, 2019 р.) «р.); **інтерв'ю** «About language, hospitality and other traditions» у журналі «Living heritage» (Софія, 2019 р.). [8; 9;10;11].

Матеріали про елемент НКС «Традиція приготування ет аяклак (караїмського пиріжка з м'ясом)» розміщено на **сайтах** ГО Центру розвитку «Демократія через культуру» <http://demcult.org/nematerialna-kulturna-spadshhina-yak-3>; Запорізького обласного методичного центру культури і мистецтва <http://www.zomc.org.ua/plani/item/3001-zvit-pro-diialnist-komunalnoi-ustanovy-oblasnyi-metodychnyi-tsentr-kultury-i-mystetstva-zaporizkoi-oblasnoi>; Науково-методичного центру з дослідження нематеріальної культурної спадщини народів Приазов'я МДПУ ім. Б. Хмельницького: <https://mdpu.org.ua/universitet/struktura-universitetu/naukovo-metodichnij-tsentr-iz-doslidzhennya-nematerialnoyi-kulturnoyi-spadshhini-narodiv-priazov-ya/diyal>, в соціальних мережах (**групи на Facebook** «Інтеркультурний Мелітополь», «Ресторан «Крим», караїмський культурний центр «Кале» тощо).

ПУБЛІКАЦІЇ

1. Арабаджи О.С. Караїмська кухня як елемент нематеріальної культурної спадщини// **Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Імплементация конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини: підсумки та перспективи»** - Київ, 10-11 грудня 2015 р. - С.4-8.

2. Арабаджи О.С. Вивчення та збереження національної кухні як важливого елемента нематеріальної культурної спадщини караїмів //

Електронний облік: система впорядкування та реєстрації нематеріальної культурної спадщини: Зб. наукових праць за матеріалами наук.-практ. конф. Київ, 10-11 листопада 2016 р. / Український центр культурних досліджень; заг. ред. О.А. Буценка. – К.: НАКККМ, 2016. – С.4-6.

3. Арабаджи О.С. Етнографічний музей «Кале» як осередок збереження історико-культурної спадщини караїмів // Імплементация Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини: підсумки та перспективи: Зб. наук. праць за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної конференції, Київ, 16 грудня 2016 р. / Український центр культурних досліджень; заг. ред. О.А. Буценка. – К.: НАКККМ, 2016. – С.5-9.

4. Арабаджи О.С. До питання збереження самобутності та культурної спадщини караїмів України// Матеріали Міжнародної конференції «Существующие механизмы противодействия дискриминации и защиты национальных меньшинств в странах восточного приграничья Европейского Союза и их эффективность на местном уровне» - Киев, 17-18 мая, 2017 г.- С. 12-17.

5.Арабаджи О.С. Традиція частування караїмів як яскравий зразок нематеріальної культурної спадщини народу //Імплементация Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини: підсумки та перспективи: Зб. наукових праць за матеріалами III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 20-21 грудня 2017 р. / Український центр культурних досліджень; заг. ред. І.В. Френкель [та ін.]; [упор. Босик З.О.; відп. ред. Телеуця В.В.]. — К.: НАКККіМ, 2018. — С.5 – 8.

6. Арабаджи О. С. Традиція приготування караїмських пиріжків (еть аякьлакь) – рецепти караїмів Мелітополя як елемент нематеріальної культурної спадщини Запорізького краю // СПАДЩИНА ЯК СУЧАСНИЙ ТУРИСТИЧНИЙ РЕСУРС: ДОСВІД, ПРАКТИКИ, ІННОВАЦІЇ II МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ-ФЕСТИВАЛЬ 25–26 жовтня 2018 рік. К.;352 С. 338- 343.

7. Арабаджи О. С., Топалова О. І. Трансформація гастрономічного туризму в умовах інтеркультурного міста // СПАДЩИНА ЯК СУЧАСНИЙ ТУРИСТИЧНИЙ РЕСУРС: ДОСВІД, ПРАКТИКИ, ІННОВАЦІЇ II МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ-ФЕСТИВАЛЬ 25–26 жовтня 2018 рік – К., С. 338 – 343.

8. Збереження культурної спадщини караїмів. Досвід караїмів Мелітополя. //Укл. О.Арабаджи, С.Ялпачик - Мелітополь, 2018.

9. Збереження культурної спадщини караїмів. Досвід караїмів Мелітополя. //Укл. О.Арабаджи, С.Ялпачик - Мелітополь, 2019.
10. Інтеркультурний путівник Мелітополя // За підтримки УКФ, 2019. – С. 22-26.
11. About language, hospitality and other traditions //Living heritage - Sofia, 2019.-P. 49 -54.
12. <https://www.reporters.media/pyrizhky-ostannih-karayimiv/>
- 13 <https://hromadske.radio/podcasts/prava-lyudyny/krymskyh-tatar-karaymov-y-krymchakov-nas-vseh-obedynyaet-krym-karaymka-ysz-melytopolya>
14. <https://news.mspravka.info/karaimskij-pirozhok-vkljuchili-v-sostav/>
15. <http://demcult.org/nematerialna-kulturna-spadshhina-yak/>
16. http://stan.org.ua/wp-content/uploads/2019/11/STAN.put_.Melitopol.pdf
17. <https://zanoza-news.com/a/2019/11/22/30143>
18. <https://news.mspravka.info/karaimy-proveli-festival-gosteprii/>
19. <https://karaikale.com/2019/01/23>
20. <https://www.poglyad.tv/et-ayaklak-tradytsiya-zhyva/>
21. <https://ualc.org.ua/2019/06/29/chleni-ukrainskoi-asociacii-mist-shho-navchajutsja-berut-uchast-u-doslidzhenni-kulturnogo-rozmaittja-gromadi-melitopolja/>

До відома: інформацію, викладену в Інформаційні записці, було надіслано до Українського центру культурних досліджень на їхній запит

№ 189 від.29.07.2020

Виконавець – Арабаджи Олена, директор Науково-методичного центру із дослідження нематеріальної культурної спадщини народів Приазов'я, проректор МДПУ ім. Б.Хмельницького, заслужений працівник освіти України, член правління ГО «Мелітопольське національно-культурне товариство «Джамаат» (тел. 067 7637529).

Інформаційна записка та інформація, надіслана до УЦКД, обговорені на засіданні правління ГО «Мелітопольське національно-культурне товариство «Джамаат» 1 серпня 2020 р., за участі носіїв НКС.